

Joker filmiyle gündeme gelen şiddet tartışmalarına farklı bir bakış... Cinsel veya duygusal ilişki kuramamış, reddedilmiş erkeklerin darkweb 'de bir araya gelerek oluşturduğu Incel, nasıl oldu da kadın düşmanı bir harekete ve "terör" eylemlerini tetikleyen bir ortama dönüştü? Güncel erkeklik hareketleri nereye evriliyor?

❶

19 Kasım 2019

Merhaba, bugün size son yıllarda dünyanın pek çok coğrafyasında yükselişe geçen erkek hareketleriyle ilgili bazı gelişmelerden söz etmek istiyorum.

Yakınlarda gösterime giren *Joker* adlı bir film var, siz de izlemiştinizdir belki. Film hemen yoğun tartışmalara yol açtı; Türkiye’de, Batı dünyasında ve özellikle Kuzey Amerika’da. Filmde, Batman’ın ezeli rakibi olan Joker karakterinin korkunç bir yıkıcı karaktere dönüşmeden önceki hali anlatılıyor. Filmle ilgili pek çok tartışma var. Ama asıl olarak Amerika’daki tartışma, filmin şiddet boyutuyla ilgili. Filmin kitlesel katliamları tetikleyebilecek bir kült film haline gelme riskinden söz ediliyor. Ve bu hararetli tartışma sırasında öne çıkan bir terim var: “*Incel*” terimi. Bazı eleştirmenler, filmdeki Joker karakterinin tipik bir *incel* karaktere benzediğini ve *incel* şiddetini körükleyebileceğini ileri sürüyorlar. Bu podcast yayınında sizlere işte bu “*incel*” olayından etraflıca söz etmek istiyorum. Türkiye’de pek duyulmayan bir yeni gelişme bu ama Batı dünyasında bir süredir çok tartışılıyor.

Öncelikle bu *incel* teriminden başlayalım. İngilizcede *involuntary* ve *celibate* sözcüklerinin birleşmesinden türetilmiş yeni bir terim bu -ki Türkçeye *abaza* olarak çevrilebilir. *Incel*, *darkweb* ortamlarında, özellikle *Reddit* ve *4chan* gibi sitelerde online örgütlenen bir erkek hareketi. Bu oluşum, 1990’larda masum bir şekilde başlamış aslında. Daha önce hiç cinsel ya da uzun süreli bir duygusal ilişki yaşamamış; sürekli reddedilen ya da çok utangaç ve yalnız bireylerin paylaşım yaptıkları bir online

topluluk olarak ortaya çıkmış; ancak 2000'lerin ortalarından itibaren *Reddit* içinde bir alt küme olarak örgütlenen kadın düşmanı bir oluşuma dönüşmüş.

Bu oluşum, 2014 yılında Amerika'da yaşanan bir şiddet olayına gelene kadar pek dikkat çekmemiş. Bu olayda *Elliot Rodger* adlı bir adam, Kaliforniya Isla Vista'da üniversite kampüsü yakınında bir silahlı saldırı gerçekleştiriyor, altı kişiyi öldürüyor ve onlarcasını yaralıyor. Sonradan fark edildiği üzere, Rodger, takıldığı internet ortamlarında kendini *incel* olarak tanımlamış olan birisi; nitekim saldırıyı gerçekleştirmeden önce 137 sayfalık bir manifesto yazarak kadınlara öfkesini anlatmış, özellikle kendini terk eden kadınlar yüzünden duyduğu öfkeyi. Ayrıca bir de Youtube videosu bırakmış. Ne yazık ki bu eylem sonradan benzer başka eylemlere de ilham vermiş.

2014'ten günümüze kadar en az dört olayda daha, Rodger'dan esinlenen erkekler, toplam 45 kişinin öldürüldüğü eylemlerin faili oldular. Bu eylemlerin sonuncusu 2018 Kasım ayında Florida'da gerçekleşti. Bu olayda genç bir adam, bir yoga salonunda iki kadını öldürüp dört kadını yaraladıktan sonra intihar ediyor. O da eylem öncesinde Rodger'e referans verdiği ve kadın nefretini ifade ettiği Youtube paylaşımları yapmıştı. Yine, 23 Nisan 2018'de Alek Minassian adlı kamyon sürücüsü, Toronto'da aracını insanların üzerine sürüp 10 kişiyi öldürdü. Bu adam da aynı şekilde, eyleminden önce yaptığı Facebook paylaşımında Rodger'i övmüş ve şöyle yazmıştı: "İncel Devrimi başladı."

Bu olaylar üzerine *incel* oluşumu dikkat çekiyor ve pek çok araştırmalara konu ediliyor. Dediğim gibi *incel*'ler *4chan* ve *Reddit* gibi sitelerde örgütleniyorlar. Ama son zamanlarda daha iyi izleniyor ve çeşitli yasaklarla karşılaşılıyorlar. Nitekim *Reddit*, 2017'de */r/incels subreddit* forumunu yasaklamış. Ama yasaklanmadan önce bu forum, çoktan 40 bin üyeye ulaşmıştı bile. Ve bu engellemelere rağmen bu oluşum, dark-web ortamlarda varlığını sürdürüyor. *İncel* gruplar, ağırlıklı olarak kuzey Amerikalı beyaz-heteroseksüel genç erkeklerden oluşuyor;

paylaşımlarında kadın düşmanı ve insan nefretine dayalı düşünceler öne çıkıyor. Kendilerini “beta” erkek olarak görüyorlar; yani hiçbir sermayesi olmadığı için kadınlara erişim şansı kalmamış olan ezik, güçsüz erkekler olarak. O yüzden hem çekici kadınlara hem de “alfa” erkeklere nefret besliyorlar. Bunun yanı sıra paylaşımlarında bolca kendine acıma, kendini aşağılama gibi duygular da ifade ediliyor. Buradaki söylem daha çok, erkeklerin “hakkı olan şeyi” onlara vermeyen kadınlara ve popüler erkeklere yönelik nefret ifadeleri barındırıyor; ayrıca bu tür ifadeler, yalnızlık, mutsuzluk, intihar, fahişeler, seks robotları gibi konular etrafında dönen anlatılar yoluyla örülüyor. Aralarında birbirlerini intihara teşvik eden ve ölmeden önce birkaç “stacey” (çok çekici ve asla elde edilemeyecek olan kadınlar) ve “chad” (istediği kadınla birlikte olan popüler erkekler) öldürmeyi öneren de var; “hakkı olanı” zorla almaya, yani tecavüze teşvik eden de. Devletin “zorunlu çiftleşme” yasası çıkarmasını öneren de var; şiddet ve nefret ile ilgisi olmayan ve Elliot Rodger’in eylemini sert biçimde kınayanlar da. *Incel* grubu son yıllarda *alt-right* ve ırkçı nefret gruplarının da etkisiyle daha da şiddet yanlısı olmuş görünüyor.

Bu *incel* oluşumu aslında daha genel bir online erkeklik oluşumunun bir parçası. Buna da *manosphere* adı veriliyor: yani erkek âlemi. Çok sayıda ve farklı alt kümeleri kapsayan bu internet ağı, erkeklikle ilgili sorunların erkekler tarafından tartışıldığı blog, site ve forum gibi (en popüler olanlar *4chan* ve *Reddit* dahil) yüzlerce oluşumu içeriyor. Son yıllarda giderek artan şekilde güçlü bir anti-feminizm ve kadın düşmanlığı bu âleme damgasını vurmuş durumda. Elbette kadın düşmanlığı, çoğu zaman beyaz üstünlüğünden dem vuran ırkçı söylemler, göçmen karşıtlığı ve homofobi ile birlikte geliyor. Öyle ki *Manosphere*’e dâhil olan bazı gruplar Amerika’da nefret gruplarını izleyen etkili bir hukuk merkezi olan *Southern Poverty Law Center* tarafından “nefret grubu” olarak kodlanmış ve izlemeye alınmış durumda.

Bu âlemdeki en etkili söylemlere bakarsak, kendine özgü bir terminoloji geliştirdiklerini görüyoruz. Evrimci psikolojiden bolca beslenen görüşler var; *Alfa ve Beta* erkekler terimlerini çok sık kullanıyorlar. Ayrıca *Matrix* filminden ilhamla kullanılan terimler de var; *Red Pill-Black Pill* gibi. *Red Pill* demek, kadınlar ve erkekler hakkındaki acı gerçekleri görmek anlamına geliyor. Kadınların sadece alfa erkeklere “veriyor” oldukları gerçeği bu. *Black Pill* ise çok daha kötümser bir yaklaşım ve *incel* kişilerin kadınlara ve kendilerine dair tüm beklentilerinden vazgeçmelerini ifade ediyor. Bu sitelerde çok farklı yaklaşımlar var. Bazıları “nasıl kadın tavlansın?” sorusu üzerinde odaklanıyor; *Pick Up Artist* gibi. *Incel* takımı ise radikal nihilist söylemlerle öne çıkıyor. Yani, burada ağır bir mağduriyet söylemi ile hiper-maskülen bir erkeklik söyleminin tuhaf bir karışımıyla karşılaşılıyor. Bu tuhaf karışımda bir yandan devlet aygıtı ve hukukun feministler ve LGBT aktivistler tarafından ele geçirildiği, erkek düşmanlığının yaygınlaştığı ve erkeklerin ezildiğine dair fikirler; öte yandan da “hakkı olan şeyi” erkeklere vermeyen yoz kadınların nasıl dize getirileceğine dair çok farklı yöntem arayışları bir arada bulunuyor.

Manosphere'de Rodger'in eylemi yaygın olarak kınanmış olsa da başka olaylarda da kadın nefretinin sahnelendiğini görüyoruz. Örneğin bu erkeklik aleminin içinde büyük yer kaplayan bir *gamer* topluluğu var ki 2014 yılında patlak veren ve *gamergate* diye anılan olayda bu erkek grubunun harekete geçtiğini görüyoruz. *Gamergate* olayında da görüldüğü gibi, internetteki taciz kampanyalarının en etkili örneklerinin kadın nefreti ve anti-feminizm etrafında örgütlenmesi neredeyse kural olmuş durumda.

Bu olayda her şey, ünlü bir oyun geliştirici olan Eron Gjoni'nin daha önce çok kısa bir ilişki yaşadığı ve kendini terk eden bir başka oyuncu olan Zoe hakkında blog yazmasıyla tetikleniyor. Bu blogda Eron, Zoe'nin, kendisiyle birlikteyken oyun dünyasından nüfuzlu başka erkeklerle de ilişki kurduğu iddiasını da içerecek şekilde özel hayatının ayrıntılarını ifşa etmeye

başlıyor. Böylece hızla tüm Amerika'yı saran "kültür savaşlarından" birinin daha fitili ateşlenmiş oldu. Amerika'da solcu liberal çevreler ile *alt-right* denen aşırı sağcı çevreler arasında kültürel alanda cereyan eden kapışmaya "kültür savaşları" deniyor. Bu kapışmada *Alt-right* gruplar liberalleri, feministleri, etnik azınlıkları ve insan hakları savunucularını, "politik doğruculuk" (political correctness) adına baskı yaratmakla suçluyorlar. Bu olayda da Zoe'ye ve onu destekleyenlere karşı ağır hakaret ve tehditlerle dolu bir internet kampanyası başlattılar. Erkek *gamer* tarafı karşı cepheyi birçok şeyle suçluyordu: Zoe ile oyun dünyasından erkekler arasındaki "uygunsuz" ilişkiler, oyun dünyasına yön veren medya sektörünün etik ve adil işlemediğinin bir kanıtı sayıldı. Dahası, sektörün önde gelenlerinin, bu taciz saldırısı karşısında Zoe'yi desteklemeleri ve bunu "cinsiyetçilikle mücadele" bayrağı altında yapmış olmaları ayrıca öfke konusu oldu. *Gamer* kitlesinin öfkesinin daha derin nedeni ise, oyun dünyasının mevcut halinin "erkek düşmanlığı" üzerinden mahkûm edildiğini; oyun kültürünün feminizm ve politik doğruculuk adına sansüre, baskıya ve aşağılanmaya uğramış olduğunu düşünmeleriydi. #Gamergate savunucuları kendilerini, müesses oyun sektörünün nüfuzlu dergilerini yönetenler, ilerici medya ve azıllı feministlerden oluşan güçlü bir politik-doğrucu cephe karşısında aşağılanmış, sansürlenmiş ve yok edilmeye çalışılan masum bir eğlence kültürünün savunucuları olarak görüyorlardı.

Gamergate olayında sivrilen ve hızla erkekler alemindeki gençlerin karizmatik liderine dönüşen başka bir isim daha var. Milo adlı genç bir İngiliz bu. Milo, Steve Bannon'un haber sitesi *Breitbart.com*'da sivrilen bir sosyal medya şahsiyeti. Bannon ise Trump'ın seçim zaferinin arkasındaki adam. Bannon'un kurduğu sahte haber ve nefret söylemleri yayan site, *alt-right* hareketinin asli mecralarından birisi. Milo işte buradan sivrilmiş, çünkü kendisi online taciz kampanyalarını en iyi yürüten kişi. Nitekim 2016 yılında siyah kadın oyuncu Leslie Jones'a yönelik bir nefret kampanyasını kışkırttığı gerekçesiyle Twitter hesabı kapatılıyor. Milo daha önce bu ve başka online

mecralarda milyonlarca izleyiciye ulaşmış çok etkili bir isim olarak sivriliyor.

Jones'a yöneltilen sanal saldırı biçimleri, çoktandır *alt-right* grupların internette sol ve liberal çevrelere karşı (aslına bakılırsa kendilerinden olmayan muhafazakârlar dâhil, herkese karşı) sergiledikleri saldırgan, aşağılayıcı, tehdit içeren nefret söyleminin mükemmel bir örneğini temsil ediyor.

Sonuçta gördüğünüz üzere, *incel* üzerinden başlayıp birkaç adımda Trump'a kolayca varıyoruz. Demek ki kendini en alttaki, zayıf, çaresiz (*Beta*) hisseden genç erkekten, dünyanın en güçlü adamına kadar uzanan ve onları birleştiren bir ağ var. Ama bunların hepsi aynı şey değil elbette. Yine de alttaki ve üsttekiyle ve aralarındaki ilişkiyle birlikte bu fenomeni ciddiye almamız gerektiği çok açık. *Incel* şiddetini ciddiye almalıyız; onların şiddet eylemlerinden terörize olmamaya gayret sarf ederek, bu noktaya neden ve nasıl geldiğimizi anlamaya çalışmalıyız. Yeni ve sarsıcı bir tarihsel olay ile karşı karşıyayız. Tarihte ilk kez sadece erkeklik üzerinden terör eylemleri düzenleniyor. Kuzey Amerika'ya özgü bir tür manyaklık deyip kolayca kaçamayız bu sorundan. Çünkü dünyanın pek çok yerinde korkunç bir hızla ve benzer taktiklerle yükselen aşırı sağcı, ırkçı, faşist, kadın düşmanı ve otoriter popülist bir dalga var. Hindistan'dan Brezilya'ya Avrupa'dan Türkiye'ye kadar erkeklik hareketleri de bu daha büyük dalganın bir parçası olarak yükseliyor. Bir yandan da toplumsal cinsiyet karşıtı (*anti-gender*) hareketler de yükselişe geçiyor ve uluslararası ağlar kuruyorlar. Bu gelişmeleri iyi izlemek zorundayız ve bunu birbirimizi korkutmadan yapmalıyız. Ayrıca bu gelişmeler karşısında feminist ve sol politikaları da yeniden düşünmeliyiz.

İlerleyen podcastlerde bu konuyla ilgili bazı gelişmelere dikkat çekmeye çalışacağım ve yorumlarımı paylaşacağım. Şimdilik bu kadar diyelim. Hoşçakalın.